

VZGOJITELJICA IN KULTURNA DELAVKA LJUBA SMOTLAK

(13. jul. 1930 – 23. nov. 2025)

Ivo Jevnikar

V domu za starejše občane Ieralla v Padričah, kjer je preživela zadnja leta, je 23. novembra mirno zaspala vzgojiteljica in kulturna delavka Ljuba Smotlak. V Mačkoljah, kjer se je rodila 13. julija 1930 in kjer je zdaj pokopana, je bila dolga desetletja steber prosvetnega življenja, razdajala pa se je tudi v širšem tržaškem in zamejskem prostoru kot učiteljica, pevovodkinja, skavtska voditeljica in publicistka. Bolečino ob izgubi očeta, kovača v ladjedelnici Pepota Smotlaka, ki sta ga 18. avgusta 1944 brez obtožb in brez

razlag odvedla z doma v smrt domača partizana in leži neznano kje, stiske družine devetih otrok (še en bratec je umrl štiri leta star), za katere je morala nato sama skrbeti mati Karlina, roj. Slavec, in druge tegobe je v krščanskem duhu pretvorila v delo za bližnjega, zlasti za mlade. O tistih letih je pripovedovala Eriki Jazbar v intervjuju, ki smo ga objavili v *Mladiki* leta 2020, št. 7/8. Ker je v zakonski stan stopila šele v zrelih letih, je mladim in delu v društvih mogla dolgo posvečati vso svojo veliko delavnost in sposobnost.

Ljuba Smotlak
(levo) in Berta
Vremec prejmeta
nagrado Nadja
Magajna leta 2015.

V Trstu je leta 1952 maturirala na učiteljski, pozneje pa se je izpopolnjevala v Ljubljani, Trstu in Kopru. Kot učiteljica je službovala na skoraj vseh slovenskih osnovnih šolah dolinske in miljske občine, zadnjih sedem let pred upokojitvijo leta 1985 pa je bila profesorica za didaktične vaje na takratnem učiteljski, danes humanističnem in družbeno-ekonomskem liceju Antona Martina Slomška v Trstu. Sooblikovala je tudi šolski učbenik za prvi razred osnovnih šol *Čebelica*. Na *Radio Trst A* je bila med prvimi snovalci šolskih oddaj *Radio za šole* in jih deset let koordinirala.

Za radio je pripravljala tudi druge oddaje. Pisala je še za *Katoliški glas*, *Koledar Goriške Mohorjeve družbe*, zbornike *Brazde s trmuna* in druge medije, predvsem pa za revijo *Pastirček* v letih, ko jo je v Trstu urejal dr. Jože Prešeren, in potem, po njeni vrnitvi v Gorico, ko je bila v njenem uredništvu. Njena petletna nadaljevanka *Sprehodi po Trstu* je leta 1991 izšla v knjižni obliki. Uredila je tudi več priložnostnih in spominskih brošur in knjig, posebno dragocena pa je njena knjiga *Na robu Istre, Vas Mačkolje do leta 2000* (*Mladika*, 2001).

V domači vasi je tudi pod vplivom dušnega pastirja Stanka Janežiča zelo zgodaj začela skrbeti za pevske in dramske dejavnosti. V zborovodstvu se je izobraževala v Velenju, Celju in Mariboru. Na šolah, na katerih je učila,

je vodila pevske zборе in z njimi nastopala na šolskih in prosvetnih prireditvah ter na radiu. Odlične uspehe je dosegla z dolgoletnim vodenjem otroškega in dekliškega zbora Slovenski šopek, na katerega spominja velika plošča iz leta 1980. V Prosvetnem društvu Mačkolje je bila dolgo odbornica, pobudnica dramskih in etnografskih podvigov. Zelo dejavna je bila tudi v Zvezi cerkvenih pevskih zborov.

Od mladih nog se je Ljuba Smotlak oblikovala v verskih in kulturnih organizacijah, in to, kar je prejela, je nato rada vračala. Bila je odbornica Slovenskega karitativnega društva (SLOKAD) in večkrat vzgojiteljica ter ravnateljica njenih otroških kolonij. A njena velika ljubezen je pri 29 letih postal skavtizem in »odrasle skavtinje« so ji izkazovale hvaležnost prav do konca. Sama je to vzgojno avanturo leta 1979 tako opisala: »Bilo je torej pred dvajsetimi leti, ko smo nekatere učiteljice nehale s shajanjem na sestankih, kjer smo se sicer izpopolnjevale, smo študirale, a največ smo se sestajale, zato ker smo se počutile dobro v prijateljstvu. Mislile smo torej le nase. Tedaj pa je prišlo na misel dr. Jožetu Prešernu, da je treba začeti z nečim novim, vsaj za nas novim. Treba je bilo misliti na dobro vzgojo tudi ženske mladine. Kar odločil je, naj se to opravlja v skavtski organizaciji. Nastala je tako prva skupina Slovenskih tržaških skavtinj: dvanajst deklic se je vneto pripravilo na obljube.« (*Jambor*, leto VIII., št. 6, april 1979)

Vera Lozej je postala glavna voditeljica, Ljuba Smotlak njena najtesnejša pomočnica, Jože Prešeren duhovni vodja. Skrbela je za skupine v Bregu, soorganizirala poletne tabore in nanje – skupno jih je doživela 25 – hodila, tudi ko so vodstvo prevzele mlajše, najraje kot kuharica pri najmlajših. O njenih skavtskih letih je bilo marsikaj napisano ali povedano ob njeni smrti.

Za številne zasluge je skupno z rajno Berto Vremec 23. februarja 2015 v Trstu slovesno prejela 6. Nagrado Nadja Magajna.